

Силабус курсу:

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

МЕТОДИ ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНОЇ РОБОТИ

Ступінь вищої освіти:	Бакалавр
Спеціальність:	053 Психологія. Практична психологія
Рік підготовки:	4
Семестр викладання:	Осінній
Кількість кредитів ЄКТС:	6.0
Мова(-и) викладання:	українська
Вид семестрового контролю	екзамен

Автор курсу та лектор:

к.психол.н., доц., Каширіна Євгенія Володимирівна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

доцент кафедри практичної психології та соціальної роботи

посада

kashirina@snu.edu.ua	+38-050-855-5130	Viber за номером телефону	325ГК аудиторія кафедри ППСР
електронна адреса	телефон	месенджер	консультації

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу:	Метою лекційних занять за дисципліною є формування у здобувачів вищої освіти системних знань про форми і методи психотерапевтичної роботи і допомоги, показання і протипоказання до їх застосування; засвоєння психологічних особливостей психодинамічних, поведінкових, когнітивних та екзистенціальних напрямків психотерапії Метою самостійної роботи за дисципліною є засвоєння студентом навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача; поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти отримують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці.
Результати навчання:	Знання: наукові основи психотерапії; взаємини психотерапевта і пацієнта в психотерапії; вимоги до особистості психотерапевта; методи психотерапії; етичний кодекс психотерапевта; синдром емоційного згорання; критерії та методи оцінки ефективності психотерапії. Вміння: здійснювати психотерапевтичне втручання; визначати необхідність психотерапевтичного втручання; діагностувати емоційне згорання; проводити індивідуальну та групову форми психотерапії; постійно підвищувати професійний рівень.
Передумови до початку вивчення:	Базові знання з дисциплін: «Історія психології», «Вікова психологія», «Експериментальна психологія», «Психофізіологія», «Основи психологічного консультування, психокорекції та психотерапії».

Мета курсу (набуті компетентності)

Мета викладання дисципліни є засвоєння основних принципів та методів психотерапевтичної роботи психологів, набуття практичних умінь і навичок при використанні спеціальних методів і прийомів. Отримання знань про головні форми діяльності практичного психолога – психодіагностику, психологічне консультування, психологічну корекцію і психотерапію.

Вивчення даного навчального курсу призначене для формування, удосконалення та розвитку у здобувача вищої освіти наступних компетентностей:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії,

ЗК9 Здатність працювати в команді.

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.

Що забезпечується досягненням наступних програмних результатів навчання:

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проективні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПР6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.

ПР7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

ПР8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефхівців.

ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1	Предмет, завдання, історія становлення та нормативна база психотерапії	4/4	Поняття про психотерапію. Зв'язок психотерапії з психокорекцією, психодіагностикою, психологічним консультуванням. Основні психотерапевтичні моделі: медична, психологічна, соціологічна, філософська. Сфери функціонування психотерапії. Загальні фактори ефективності і види психотерапії. Нормативні документи про фахову підготовку психотерапевта. Етичний кодекс психотерапевта.	Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування.
2	Динамічна психотерапія	4/4	Класичний психоаналіз (за З. Фройдом). Структура особистості і проблема внутрішньо особистісної гармонії. Види тривоги. Механізми психологічного захисту. Основні стадії психоаналізу. Психоаналітичні процедури. Трансактний аналіз Е. Берна. Структурно-функціональний аналіз (за Е. Берном). ТА: тлумачення взаємодій. Аналіз психологічних ігор. Сценарний аналіз.	Аналіз ситуацій. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування.
3	Екзистенційно-гуманістична психотерапія	4 /4	Гештальттерапія. Філософія гештальту. Механізми порушення процесу саморегуляції (за Ф. Перлзом). Рівні неврозу як шлях до психологічного здоров'я. Принципи і психотехніки гештальт-терапії. Гуманістична психотерапія. Поняття про природу людини в гуманістичній психотерапії К. Роджерса. Умови ефективності клієнт-центрованої психотерапії. Експресивна психотерапія Н.Роджерс. Психогімнастика.	Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування.
4	Нейролінгвістичне програмування (НЛП) і терапевтична метафора	4/4	Міждисциплінарні джерела НЛП. Поняття про репрезентативні системи та способи їх діагностики. Мета-модель, види та показники її порушення, методи корекції. Шестирічковий рефреймінг в НЛП. Поняття про терапевтичну метафору, її пізнавальні і реконструктивні можливості. Структура терапевтичної метафори та правила її конструювання.	Презентації в PowerPoint. Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування.
5	Психотерапія Постмодерну	4/4	Наративна психотерапія. Філософія наративної психотерапії. Поняття про наратив. Реконструкція та екстерналізація – ключові техніки наративної психотерапії. Формат практики наративної психотерапії. Позитивна психотерапія (ПП), за Н. Пезешкіаном. Основні концепції ПП. Типові форми переробки конфліктів у ПП. Моделі для наслідування та їх актуалізація в життєвому просторі людини. Поняття про актуальний та базальний конфлікти, їх співвідношення. Принципи, етапи та засоби психотерапевтичної роботи. Психотехнічні стратегії ПП. Правила вербалізації проблеми в ПП. Формат короткочасної позитивної психотерапії.	Практичні вправи. Індивідуальні завдання. Опитування.
6	Групова пси-	2/2	Психодрама (Я. Морено). Поняття про пси-	Практичні вправи.

№	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
	хотерапія		ходраму та її основні концепти. Форми і види психодрами. Основні форми психодрами. Методики психодрами. Схема - терапія подружжя (Е. Родігер). Базові потреби. Копінг -частки. Способи оптимізації спілкування в подружній парі.	Індивідуальні завдання. Опитування.
7	Логотерапевтичні методи	2/2	Зміст та мета логотерапії. Ключові поняття логотерапії: свобода і відповідальність, здійснення та успіх. Види та характеристика основних груп цінностей за В. Франклом. Основні логотерапевтичні техніки.	
8	Арт-терапевтичні методи	2/2	Загальна характеристика арт-терапії. Переваги та недоліки арт-терапії порівняно з іншими методами. Форми, види та моделі арт-терапії. Структура проведення арт-терапевтичного заняття.	
9	Системна сімейна психотерапія	2/2	Загальна характеристика системної сімейної психотерапії. Параметри сімейної системи. Методологічні принципи системної сімейної психотерапії .Техніки роботи з сім'єю.	

Рекомендована література

Основна література:

1. Айви А. Е., Айви М. Б., Саймэк-Даунинг Л. Психологическое консультирование и психотерапия. Методы, теории и техники: практическое руководство / А. Е. Айви, М. Б. Айви, Л. СаймэкДаунинг. – М. : Психотер. колледж, 1999. – 487 с.
2. Арт-терапия в эпоху постмодерна / Под ред. А. И. Копытина. – СПб. : Издательство «Речь», Издательство «Семантика-С», 2002. – 224 с.
3. Браун Д. Введение в психотерапию: Принципы и практика психодинамики / Д. Браун, Дж. Педдер ; [пер. с англ. Ю. М. Яновской]. – М. : Независимая фирма «Класс», 1998. – 224 с.
4. Брокмейр Й., Харре Р. Наратив: проблемы и обещания одной альтернативной парадигмы // Вопросы философии. – 2000. – № 3.
5. Будза А. Арт-терапия: Йога внутреннего художника / А. Будза. – М. : ООО «Издательство АСТ» : ООО «Издательство Астрель», 2002. – 288 с.
6. Бурлачук Л. Ф. Основы психотерапии : учеб. пособ. / Л. Ф. Бурлачук, И. А. Грабская, А. С. Кочарян. – К. : Ника-Центр, 2001. – 320 с.
7. Варга А. Я., Драбкина Т. С. Системная семейная психотерапия. Краткий лекционный курс / А. Я. Варга, Т. С. Драбкина. – СПб. : Речь, 2001. – 144 с.
8. Жорняк Е. Нарративная психотерапия: от дебатов к диалогу // Московский психотерапевтический журнал. – 2001. – № 3.
9. Каліна Н. Ф. Психотерапія / Надія Федорівна Каліна. – К. : Академвидав, 2010. – 288 с.
10. Карпенко Є. В. Правові колізії розвитку психотерапії в Україні / Є. В. Карпенко // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія психологічна. – Вип. 2. – Львів : Львівський держ. ун-т внутр. справ, 2014. – С. 74-81. 87
11. Карпенко Є. Самоактуалізація і адаптація: від конфронтації до кооперації: монографія / Євген Карпенко. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2013. – 272 с.
12. Копытин А. И. Основы арт-терапии / А. И. Копытин. – СПб. : Гиппократ, 1999. – 360 с.
13. Копытин А. И. Руководство по групповой арт-терапии / А. И. Копытин. – СПб. : Речь, 2003. – 320 с.
14. Кочюнас Р. Основы психологического консультирования и групповой психотерапии / Римантас Кочюнас. – 2-е изд., стереотип. – М. : Академический Проект; ОППЛ, 2003. – 464 с.
15. Кочюнас Р. Психотерапевтические группы: Теория и практика / Р. Кочюнас [Пер. с лит.]. – М. : Академический Проект, 2000. – 240 с.
16. Лейтц Г. Психодрама: теория и практика. Классическая психодрама Я. Л. Морено / Г. Лейтц ; [пер. с нем.] / Общ. ред. и предисл. Е. В. Лопухиной и А. Б. Холмогоровой. – М. : Издательская группа «Прогресс», «Универс», 1994. – 352 с.
17. Лэнгле А. Жизнь, наполненная смыслом. Прикладная логотерапия / Альфريد Лэнгле ; [пер. с нем. А. Боковиков, С. Хальбруннер и А. Локтионова]. – 2-е изд. – М. : Генезис, 2004. – 128 с.
18. Наративні психотехнології / Чепелева Н. В., Смутьсон М. Л., Шиловська О. М, Гуцол С. Ю. ; за заг. ред. Н. В. Чепелевої. – К. : Главник, 2007. – 144 с.
19. Осипова А. А. Общая психокоррекция : учеб. пособ. / А. А. Осипова. – М. : ТЦ «Сфера», 2000. – 512 с.
20. Пезешкиан Н. Психосоматика и позитивная психотерапия / Носсрат Пезешкиан. – М. : Медицина, 1996. – 464 с.
21. Пезешкиан Н. Тренинг разрешения конфликтов. Психотерапия повседневной жизни / Носсрат Пезешкиан ; [пер. с нем.]. – 3-е издание. – М. : Институт позитивной психотерапии, 2007. – 296 с. 88
22. Пеньковська Н. М. Основи психологічного консультування в методі позитивної психотерапії : навч. посіб. / Н. М. Пеньковська, Р. В. Шептицький. – Тернопіль : Крок, 2014. – 286 с.

23. Підлипна Л. Терапія мистецтвом / Людмила Підлипна. – 2-ге вид., оновл. – Івано-Франківськ : ОППО; Снятин : ПрутПринт, 2009. – 136 с.
24. Психотерапевтическая энциклопедия / Под ред. Б. Д. Карвасарского. – СПб. : Питер Ком, 1998. – 752 с.
25. Рудестам К. Групповая психотерапия / К. Рудестам. – СПб. : Питер, 2001. – 384 с.
26. Руководство по психодраме / Под ред. М. Карп, П. Холмса, К. Б. Таувон / Пер. с англ. О. П. Прокоповой ; под. ред. П. П. Горностая. – К. : Изд. П. Горностай, 2013. – 344 с.
27. Сахакиан У. С. Техники консультирования и психотерапии. Тексты / Ред. и сост. У. С. Сахакиан ; [пер. с англ.]. – М. : Апрель Пресс, Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2000. – 624 с.
28. Соколова Е. Т. Психотерапия. Теория и практика / Елена Теодоровна Соколова. – М. : Академия, 2002. – 368 с.
29. Таланов В. Л. Справочник практического психолога / Виктор Львович Таланов, Ирина Германовна Малкина-Пых. – СПб. : Сова ; М. : ЭКСМО, 2003. – 928 с.
30. Фон Шліппе А., Швайцер Й. Системна психотерапія та консультивання / А. Фон Шліппе, Й. Швайцер; [пер. з нім.]. – Львів : ВНТЛ-Класика, 2004. – 320 с.
31. Франкл В. Человек в поисках смысла : сборник / Виктор Франкл ; [пер. с англ. и нем. Д. А. Леонтьева, М. П. Папуша, Е. В. Эйдмана]. – М. : Прогресс, 1990. – 368 с.
32. Фридман Дж., Комбс Дж. Конструирование иных реальностей: Истории и рассказы как терапия / Дж. Фридман, Дж. Комбс ; [пер. с англ.]. – М. : Независимая фирма «Класс», 2001. – 368 с. 89
33. Хайгл-Эверс А. Базисное руководство по психотерапии / А. Хайгл-Эверс, Ф. Хайгл, Ю. Отт, У. Рюгер. – СПб. : «Восточно-Европейский Институт Психоанализа», «Речь», 2002. – 787 с.
34. Хеллингер Б. Порядки любви: Разрешение семейно-системных конфликтов и противоречий / Берт Хеллингер ; [пер. с нем. Ингрид И. Рац]. – М. : Изд-во Института Психотерапии, 2003. – 400 с.
35. Черников А. В. Системная семейная терапия: Интегративная модель диагностики / А. В. Черников. – Изд. 3-е, испр. и доп. – М. : Независимая фирма «Класс», 2001. – 208 с.
36. Ялом И. Групповая психотерапия: теория и практика / Ирвин Ялом. – 3-е изд. – М. : Апрель Пресс, Психотерапия, 2010. – 576 с.
37. Ялом И. Дар психотерапии / Ирвин Ялом ; [пер. с англ. Ф. Прокофьева]. – М. : ЭКСМО, 2007. – 352 с

Додаткові рекомендовані джерела:

1. Бьюдженталь Дж. Искусство психотерапевта / Джеймс Бьюдженталь. – СПб. : Питер, 2001. – 304 с.
2. Вачков И. В. Основы технологии группового тренинга. Психотехники: Учебное пособие. – М.: Издательство «Ось-89», 1999. – 176 с.
3. Ковпак Д. В. 111 баек для психотерапевтов / Д. В. Ковпак. – СПб. : Питер, 2012. – 176 с.
4. Лэнгле А. Person : Экзистенциально-аналитическая теория личности : Сборник статей / Альфрид Лэнгле ; [пер. с нем. О. Ларченко]. – М. : Генезис, 2006. – 159 с.
5. Методы современной психотерапии : Учебное пособие / Сост. Л. М. Кроль, Е. А. Пуртова. – М. : Независимая фирма «Класс», 2001. – 480 с.
6. Мэй Р. Искусство психологического консультирования. Как давать и обретать душевное здоровье / Ролло Мей ; [пер. с англ. М. Будыниной, Г. Пимочкиной]. – М. : Апрель Пресс, ЭКСМО-Пресс, 2001. – 256 с. 90
7. Фопель К. Психологические принципы обучения взрослых. Проведение воркшопов: семинаров, мастер-классов / Клаус Фопель ; [пер. с нем.]. – М. : Генезис, 2010. – 360 с.
8. Хьелл Л., Зиглер Д. Теория личности / Ларри Хьелл, Дэниел Зиглер. – СПб. : Питер Пресс, 1997. – 608 с.
9. Шапар Б. В. Сучасний тлумачний психологічний словник / Б. В. Шапар. – Х. : Прапор, 2007. – 640 с.

Інформаційні ресурси.

- Система дистанційного навчання СНУ ім. В. Даля – <http://moodle.snu.edu.ua/>

Методичне забезпечення

1 Методичні вказівки до виконання контрольної роботи з дисципліни «Методи психотерапевтичної роботи»; (для бакалаврів) / Укл.: Є. В. Каширіна. – Северодонецьк: Вид-во Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля, 2020. – 21 с.

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання студент може отримати визначену кількість балів:

Інструменти і завдання	Кількість балів	
	Денна форма	Заочна форма
Присутність на заняттях та засвоєння лекційного матеріалу за темами	60	20
Присутність на заняттях (у період настановної сесії) та своєчасне виконання самостійних практичних завдань у межах тем	-	30
Індивідуальна робота	20	30
Залік (тест)	20	20
Разом	100	100

Шкала оцінювання студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Дотримання академічної доброчесності за курсом ґрунтується на внутрішньо-університетській системі запобігання та виявлення академічного плагіату. До основних вимог за курсом віднесено - посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Перевірка текстів на унікальність здійснюється однаково для всіх здобувачів засобами:– за допомогою програмного забезпечення Unicheck і засобів системи MOODLE; за Internet-джерелами – за допомогою програми Antiplagiarism.net.

Завдання і заняття:

Очікується, що всі здобувачі вищої освіти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Здобувачі мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку здобувачі зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. Якщо здобувач вищої освіти відсутній з поважної причини, він/вона презентує виконані завдання під час консультації викладача. Здобувач вищої освіти має право на оскарження результатів оцінювання.

Поведінка в аудиторії:

Курс передбачає індивідуальну та групову роботу. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики. На аудиторні заняття слухачі мають з'являтися вчасно відповідно до діючого розкладу занять, яке міститься на сайті університету. Під час занять усі його учасники мають дотримуватися вимог техніки безпеки.